

X JORNADA D'ESTUDI I DEBAT

Dimarts, 29 de maig de 2012

Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona

Formació i projecció professional

L'arxiver com a consultor i auditor en l'aplicació de les ISO 30300 i 30301

(Alfred Mauri)

El passat desembre es van publicar ja les dues primeres normes de la família que desenvoluparà les referides als sistemes de gestió per als documents: les ISO 30300 i 30301. La primera centrada en els fonaments i vocabulari i la segona fixant els requisits dels sistemes.

Ja abans de la publicació les referències a aquest conjunt de normes han estat nombroses en diversos fòrums en relació a les expectatives professionals que potencialment pot afavorir.

El meu objectiu aquí no és pas refredar-les, però sí centrar la reflexió en algunes qüestions que entenc que cal considerar des d'una perspectiva estratègica per a dimensionar adequadament aquest potencial des del convenciment que la norma, pel fet d'estar publicada, obre un camí a seguir però no esdevindrà impulsora de canvi ni d'oportunitats per si sola.

Vull dir amb això que per que realment se n'aprofiti la potencialitat que conté cal una actuació planificada en els diferents camps en els que té incidència:

- en la posta en valor dels documents com a actiu de les organitzacions
- en la visualització de la disciplina arxivística com aquella que disposa del coneixement, els instruments, la metodologia i la pràctica per a la seva aplicació i desenvolupament
- en la formació

En el primer punt cal tenir en compte que darrera del concepte d'actiu hi ha un component de voluntarietat en tant que en alguns casos la consideració d'un bé com a tal es veu restringit i/o potenciat per la percepció. És perfectament possible que el mateix bé rebi diferents consideracions en diferents organitzacions i encara per persones diferents dins d'una mateixa organització.

No es tracta d'una qüestió banal ja que en molts casos aquest canvi d'actitud, o de visió, com vulguem dir-li, està a l'arrel de processos d'innovació i, fins i tot, d'obertura de nous espais de negoci. També pot estar darrera del fracàs.

El tòpic de "la informació és poder" no sempre s'ha traduït en la seva gestió adequada en el sí de les organitzacions i l'èmfasi sobre la informació en detriment del document tampoc no ha demostrat pas prou fertilitat ni capacitat per respondre als requisits pel que fa a garantia d'autenticitat, integritat, fiabilitat, accessibilitat, disposició i preservació. Caldrà doncs aquí una tasca pedagògica important.

Pel que fa al segon punt crec que cal fer èmfasi en el fet com l'eclosió de les tecnologies informàtiques va contribuir a alimentar els que segurament han estat els dos grans miratges en relació a la gestió documental i l'arxiu: la desaparició del paper i la capacitat de les tecnologies de substituir l'arxiver. Afegim als miratges el malentès de creure que les tasques de gestió documental es limiten a operacions mecàniques, mentre les pròpiament arxivístiques se circumscriuen a l'àmbit dels documents històrics i, fonamentalment, de caràcter públic. La mateixa història de la disciplina vindria a contradir aquesta percepció, encara que l'equivoc hagi contribuït a configurar una realitat basada en aquests tòpics.

El pensament que hi ha darrera les normes ISO que comentem ataca directament la línia de flotació d'aquest argumentari simplificador que se centra en una visió purament mecanicista o especialitzada en documents de valor històric. La norma s'articula a partir d'un pensament sistèmic que és el mateix que hi ha darrera tota la teoria, la pràctica i la metodologia de la gestió documental i l'arxivística i que de fet es ve aplicant especialment en els darrers 25 a 30 anys i, a més, afrontant de manera dinàmica els reptes derivats dels canvis tecnològics i conceptuals en relació a les organitzacions.

Crec que la norma contribuirà a la visualització professional en tant que planteja als responsables de les organitzacions, i especialment als qui han de liderar el procés d'aplicació, la necessitat d'identificar els professionals idonis per donar respostes a les necessitats de disseny, d'implantació i d'administració del sistema de gestió de documents. Aquí l'enfocament sistèmic es veu reforçat per tot el plantejament de l'acció arxivística sobre el cicle de vida complet dels documents que ha configurat bona part de l'aparell conceptual, metodològic i operatiu de la disciplina.

Pel que fa a la formació crec que cal donar resposta a unes necessitats específiques que demanden igualment una resposta específica, diferent de la que proporciona o han proporcionat els estudis d'arxivística, fins hi tot els impartits per l'ESAGED més recentment primer com a graduat superior i ara com a màster. Aquesta especialització té una justificació clara si tenim en compte que del que tractem aquí no és ja de la metodologia i la pràctica de gestió documental i arxivística sinó de la formació experta per a la implantació, auditoria interna i certificació dels sistemes. Òbviament cada una d'aquestes accions obre possibilitats professionals específiques, a més de les que es poden desenvolupar com a tècnic de suport al costat dels propis auditors i certificadors, o les de formació que seran imprescindibles pel personal de les organitzacions on s'apliqui la ISO.

L'impacte principal és el fet que la gestió de documents passi a tenir una ISO de referència i certificable, equiparable a altres àmbits com el de la qualitat, per exemple. És important que es percebi que la implantació de sistemes de gestió per a documents i la seva certificació no responen però a una reivindicació del sector professional, en tot cas sí a una recomanació, sinó que fonamentalment del que es tracta és d'incrementar l'eficiència i de la millora continuada de les organitzacions.